

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

99

ਪਾਪ ਪੁੰਨ

ਭਾਗ - ੨

‘ਖੜੀ’

ਪਾਪ ਪੁੰਨ

ਭਾਗ-2

ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਇਤਨੀ ਮਲੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੇ ਪਾਠ, ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ 'ਚੋਟ' ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੌਂਦ ਵਿਚ ਘੂੰਕ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਾਂ।

ਜੇ ਕਦੇ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਮਾਨਸਿਕ ਹਲੋਰਾ ਜਾਂ ਵੈਰਾਗ (emotional feelings) ਆਉਂਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਹਲੋਰ' ਭੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਡ-ਪੁਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਅਣਭਿੱਜ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੱਥਰ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਨ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਬੜਾ ਕਟਾਖ-ਮਈ ਤਾਹਨਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ—

ਮਨਮੁਖ ਲੋਕੁ ਸਮਝਾਈਐ ਕਦਹੁ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਇ ॥

ਮਨਮੁਖ ਰਲਾਇਆ ਨਾ ਰਲੈ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਫਿਰਾਇ ॥   (ਪੰਨਾ-੮੭)

ਮਨ ਮੂਰਖ ਅਜਹੂ ਨਹ ਸਮਝਤ ਸਿਖ ਦੈ ਹਾਰਿਓ ਨੀਤ ॥   (ਪੰਨਾ-੫੩੯)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਘੜੀ ਹੋਈ ਪਾਪਾਂ ਦੀ 'ਜੇਵੜੀ' ਨਾਲ ਕਰਮ-ਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਘੰਮਣ ਘੇਰੀ (vicious whirlpool) ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੰਠ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, ਘੁਰਦੇ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਬੱਚਾ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਸੁਧਰੇ ਤਾਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ॥

ਨਾਨਕ ਅਨਦਿਨੁ ਬਿਲਪਤੇ ਜਿਉ ਸੁੰਦੈ ਘਰਿ ਕਾਉ॥   (ਪੰਨਾ-੫੨੨)

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਰਿ॥

ਨਾਨਕ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ॥   (ਪੰਨਾ-੧੨੪੨)

ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ ਜਿਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓਣੁ ਨਾਉ॥

ਐਥੈ ਦੁਖ ਘਣੇਰਿਆ ਅਗੈ ਠੁਕ੍ਰ ਨ ਠਾਉ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੮੩)

ਜਦ ਸਾਡੇ 'ਪਾਪਾ' ਦੀ ਅਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਜਮਾਂ
ਦਾ 'ਠੇਂਗਾ' (shock treatment) ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ ਨੀਂਦਰ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ
'ਹੋ-ਰਾਮ' ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ 'ਤੌਬਾ' ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੁਖਿ ਲਾਗੈ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੀ ॥ .....

ਰੋਗ ਗਿਰਸਤ ਚਿਤਾਰੇ ਨਾਉ॥

(ਪੰਨਾ-੧੯੬)

ਸਾਕਤ ਜਮ ਕੀ ਕਾਣਿ ਨ ਚੂਕੈ ॥

ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਨ ਕਬਹੂ ਮੂਕੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੩੦)

ਮਨਮੁਖੁ ਅੰਧਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਏ ॥

ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਜੋਨੀ ਭਰਮਾਏ ॥

ਜਮ ਕਾ ਜੇਵੜਾ ਕਦੇ ਨ ਕਾਟੈ ਅੰਤੇ ਬਹੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੬੮)

ਕਬੀਰ ਜਮ ਕਾ ਠੇਂਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੬੮)

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧਮ ਰਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੪੨੫)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ 'ਮੌਜ਼' ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਤਸੰਗ ਦੁਆਰਾ
ਆਤਮਿਕ 'ਜੀਵਨ ਸੇਧ' ਲੈ ਕੇ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਕਰਮ-ਧਰਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨ ਕਰਨਾ
ਲੁਝੁ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਉਸੇ
ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਘਸੀ ਹੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (old groove) ਵਿਚ ਵਹਿਣ
ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਸ਼ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਇਕੀ 'ਮੋਹ
ਮਾਇਆ' ਦੇ ਅਬਾਹ 'ਬਿਖਮ ਸੋਕ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ 'ਅੰਧ ਗਹੇਰਾ ਸੰਸਾਰ' ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਤੇ
ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਿਆਲੂ 'ਬਿਰਧ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ,
ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਜਗ ਵਿਚ ਪਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ
ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਗਿਲਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ
ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਗਿਲਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਸੌਖੇ
ਅਤੇ ਸੋਹਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ —

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ		
ਜਿਤੁ ਸਿਮਰਤ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਲਹਾਤੀ॥	(ਪੰਨਾ-੮੮)	
ਸਾਥੂ ਸੰਗਿ ਤਰੀਜੈ ਸਾਗਰੁ ਕਟੀਐ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸਾ ਜੀਉ॥	(ਪੰਨਾ-੧੦੮)	
ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ॥		
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ॥	(ਪੰਨਾ-੨੬੨)	
ਕੋਟਿ ਅਪਾਧ ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਿਟੈ॥		
ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਜਮ ਤੇ ਛੁਟੈ॥	(ਪੰਨਾ- ੨੯੯)	
ਕੋਟਿ ਪਰਾਪ ਮਿਟੇ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਰੇ॥	(ਪੰਨਾ-੬੨੦)	
ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਤਾ ਕੈਸੀ ਭੀੜ॥		
ਹਰਿ ਸੇਵਕ ਨਾਹੀ ਜਮ ਪੀੜ॥	(ਪੰਨਾ-੮੦੨)	
ਅਵਰਿ ਉਪਾਵ ਸਭਿ ਤਿਆਗਿਆ ਦਾਰੂ ਨਾਮੁ ਲਇਆ॥		
ਤਾਪ ਪਾਪ ਸਭਿ ਮਿਟੇ ਰੋਗ ਸੀਤਲ ਮਨੁ ਭਇਆ॥	(ਪੰਨਾ-੮੧੭)	
ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਸਦਾ ਮਨਿ ਵਸੈ ਜਮੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਤਿਸੁ॥	(ਪੰਨਾ-੮੫੪)	
ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਮੁ ਨਿਤ ਨਿਤ ਲੇਹ॥		
ਜਲਤ ਨਾਹੀ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਸੂਖੁ ਮਨਿ ਤਨਿ ਦੇਹ॥	(ਪੰਨਾ-੧੦੦੬)	
ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਪੀਰ॥		
ਭੁਖ ਤਿਖ ਤਿਸੁ ਨ ਵਿਆਪਈ ਜਮੁ ਨਹੀ ਆਵੈ ਨੀਰ॥	(ਪੰਨਾ-੧੧੦੨)	

ਸਾਡਾ ਮਨ ਬੜਾ ਚੰਚਲ ਅਤੇ 'ਲਾਈ-ਲੱਗ (high susceptible) ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਲਾਈ ਗਲੀਂ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਉਠ ਚੱਲੀ' ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਬਾਹਰਲਾ ਅਸਰ 'ਗ੍ਰਹਿਣ' ਕਰਕੇ 'ਤਾਤਾ-ਸੀਰਾ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਬਾਹਰਲੇ ਅਸਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ 'ਦੁਹਰਾ ਕੇ' ਜਾਂ 'ਘੋਟ ਕੇ' (repeat) ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਸਟੋਰ (sub-conscious mind) ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੀ ਉਕਸਾਹਟ (exciting cause) ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਛੂੰਘੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਹਵਾੜ ਉਭਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕ ਰੰਗਤ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਬੇਬਸ, ਕਰਮ-ਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਤੁਚੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ-ਬੁੱਝਦੇ ਹੋਏ ਭੈੜੇ ਕਰਮ ਜਾਂ ਪਾਪ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਜਾਨਿ ਬੂਝ ਕੈ ਬਾਵਰੇ ਤੈ ਕਾਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ॥

ਪਾਪ ਕਰਤ ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀ ਨਹ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰਿਓ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਫਾਹੀ ਫਾਸੈ ਕਉਆ॥

ਫਿਰਿ ਪਛਤਾਨਾ ਅਬ ਕਿਆ ਹੂਆ॥

(ਪੰਨਾ-੯੩੫)

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ॥

ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਝੇ ਪਰੈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੨੬)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ —

ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ

ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ

ਮਲੀਨ ਰੰਗਤ

ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ

ਭੈੜੇ ਕਰਮਾਂ

ਪਾਪਾਂ

ਲਈ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵ ਨੂੰ
ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ 'ਸੰਗਤ' ਹੀ ਹੈ। 'ਸੰਗਤ'
ਸਿਰਫ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਲਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਭੀ
ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਅਲਿਪਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ
ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪੇ ਸਹਿਜ-
ਸੁਭਾਇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਦਿਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਸੋ ਤੈਸੇ ਫਲੁ ਖਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੬੯)

ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ
ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ —

ਮਹਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਾਧ ਕਾ ਸੰਗੁ॥

ਜਿਸੁ ਭੇਟਤ ਲਾਗੈ ਪ੍ਰਭ ਰੰਗੁ॥

(ਪੰਨਾ-੩੯੨-੩੯੩)

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ॥

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੬੧੪)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਬਾਸਬੈ ਕਲਮਲ ਸਭਿ ਨਸਨਾ॥
ਪ੍ਰਭ ਸੇਤੀ ਰੰਗਿ ਰਾਤਿਆ ਤਾ ਤੇ ਗਰਭਿ ਨ ਗੁਸਨਾ॥

(ਪੰਨਾ-੮੯੧)

ਹੋਉ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗਿ ਵਿਹਾਵੇ॥
ਤੁਧੁ ਭੁਲੇ ਸਿ ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰਦੇ ਤਿਨ ਕਦੇ ਨ ਚੁਕਨਿ ਹਾਵੇ॥ (ਪੰਨਾ-੯੬੧)
ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ॥ ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਦੁਰਤੁ ਸਭੁ ਨਸੈ॥
ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਿ॥ ਸੰਤਸੰਗਿ ਹੋਇ ਏਕ ਪਰੀਤਿ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੪੬)
ਮਾਧੋ ਸਾਧੂ ਜਨ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਇ॥

ਦੇਖਤ ਦਰਸੁ ਪਾਪ ਸਭਿ ਨਾਸਹਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੭੮)

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਦ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਲੀਨ ਖਿਆਲ ਉਠਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ‘ਘੋਟਦੇ’ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਛੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਧੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਸ-ਰਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਓ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ‘ਹਵਾੜ’ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜਾਂ ਭਾਗ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ‘ਸੰਗਤ’ ਦੇ ਅਸਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ‘ਰੰਗਤ’ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

‘ਸੰਗਤ’ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ —

1. ਸ਼ਖਸੀ ਸੰਗਤ	2. ਲਿਖਤੀ ਸੰਗਤ
3. ਖਿਆਲੀ ਸੰਗਤ	4. ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ
5. ਨਿਗਾਹ ਦੀ ਸੰਗਤ	6. ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਆਦਿ।

ਸ਼ਖਸੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਕਿਫ ਹਨ ਜਾਂ ਤਜਰਬਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ‘ਖਿਆਲੀ ਸੰਗਤ’ ਸੂਖਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤੋਂ ਲੋਕ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਤੇ ਸੋਚਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਰਚਦਾ ਤੇ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Man is incessantly weaving his own good or bad world, inside and around himself, by his own thoughts, like a silkworm and suffers the consequences of his own thoughts and deeds, thereby creating his own fate and destiny.

ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ, ਗੁਣ-ਅਉਗੁਣ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ (screen) ਉਤੇ ਉਘੜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਤਨ-ਮਨ-ਹਿਰਦਾ, ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ, ਪ੍ਰੈਤ, ਪ੍ਰੇਮ, ਰਸ, ਚਾਚਿ, ਖੜੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਕੋਈ 'ਮਨਮੁਖ' ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨਫਰਤ (allergy) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੌਰਨ ਸਾਡਾ ਮਨ-ਤਨ-ਹਿਰਦਾ, ਈਰਖਾ, ਦਵੈਤ, ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ 'ਝਲਕ' ਅਤੇ 'ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਤਉਝੀਆਂ' ਰਾਹੀਂ ਫੌਰਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰਿਂ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ 'ਸਣ-ਕਪੜੀ' ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਘਿਰਨਾ ਦੀ 'ਅੱਗ' ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਢੇਰ ਚਿਰ ਤਾਈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖਿਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ, 'ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼' ਤਾਂ ਥੋੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਖਿਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਭੜਕ੍ਕ ਪਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇੱਕ ਮਨਮੁਖ ਦੀ 'ਖਿਆਲੀ ਸੰਗਤ' ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਠੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਮਨਮੁਖ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਪੂਰ੍ਵ ਵਸਾਈ ਹੋਈ ਖਿਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਫਰਤ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਸੜਦੇ-ਬਲਦੇ-ਕੁਲਝਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਮਨੂਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰਲੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਧੂਰ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਹੋਈ 'ਖਿਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸਾਡੇ ਰਗੋ-ਰੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਦੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਬਾਹਰਲੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਤੋਂ ਵੇਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਰੋਸੇ-ਗਿਲੇ, ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ (unwritten case files) ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਲਪਨਾ, ਕਲੇਸ਼, ਕਰਿਝਨਾ ਅਤੇ ਸਾੜੇ ਸਹੇਲ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਘੱਟਣ ਨਾਲ, ਮਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਹ 'ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ' ਹੋਰ ਭੀ ਧੱਸਦੀ ਅਤੇ ਵਸਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ 'ਮਨੂਰ' ਹੋ ਕੇ ਉੱਚੇ ਆਤਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ

ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ 'ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ' ਵਿਚੋਂ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ, ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ, ਨੀਵੇਂ ਕਰਮ ਅਥਵਾ ਪਾਪ ਹੀ ਉਪਜਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਖਿਆਲ, ਜਾਂ ਪੁੰਨ (ਚੰਗੇ ਕਰਮ) ਕਰਦੇ ਭੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਹਉਮੈ ਵੇੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਉ ਵਿਚਿ ਸਚਿਆਰੁ ਕੂੜਿਆਰੁ ॥

ਹਉ ਵਿਚਿ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਹਉ ਵਿਚਿ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੯੯)

ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਹੈ —

ਗੁੜੀ ਭਾਹਿ ਜਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ਭਗਤ ਨ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ ॥   (ਪੰਨਾ-੬੨੩)

ਇਸ 'ਗੁੜੀ ਅੱਗ' ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਮਨ ਮੇਰੇ ਗਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਾ ਓਲਾ ॥

ਤੁੜੈ ਨ ਲਾਗੈ ਤਾਤਾ ਝੋਲਾ ॥   (ਪੰਨਾ-੧੭੯)

ਏਹੁ ਜਗੁ ਜਲਤਾ ਦੇਖਿ ਕੈ ਭਜਿ ਪਏ ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ ਰਾਮ॥   (ਪੰ.-੫੨੧)

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ॥   (ਪੰਨਾ-੮੧੯)

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ॥   (ਪੰਨਾ-੧੨੯੧)

ਪਿੱਛੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ —

1. ਸਾਰੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਦਾਤਾਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 'ਨਾਮ' ਤੋਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ।
2. ਸਾਰੇ ਅਉਗੁਣ, ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ, ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ, ਪਾਪ ਆਦਿ ਤੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹਨੇਰ ਜਾਂ ਭਰਮ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਦੇ ਹਨ।
3. 'ਮਾਇਆ' ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਨਾਮ) ਦੀ 'ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ' ਜਾਂ 'ਅਣਹੋਂਦ' ਦਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਦੇ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਹੋਣ ਨਾਲ, ਆਪੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦਾ 'ਹਨੇਰ' ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ 'ਲਾਓ-ਲਸ਼ਕਰ', ਹਉਮੈ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ,

ਮੇਹ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸਾਰੇ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ, ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ, ਪਾਪ ਆਦਿ ਭੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਇਆ ਦੇ ਇਸ ‘ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ’ ਅਥਵਾ ਹਨੇਰ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਐਸਾ ਤੈਂ ਜਗੁ ਭਰਮਿ ਲਾਇਆ ॥

ਕੈਸੇ ਬੂਝੈ ਜਬ ਮੋਹਿਆ ਹੈ ਮਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੨)

ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਮਰਿ ਜਨਮੈ ਜਮੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੬੦)

ਸਾਥੇ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੂਲਾਨਾ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੮੪)

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਕੜੇ ਕੜਿ ਪਚਿਆ ॥

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਖਪਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੪੦)

ਇਸ ਭਰਮ ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹਨੇਰ ਨੂੰ ਢੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਹੈ —

ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਮਿਟਿਆ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੮)

ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਬਿਨਸਿ ਗਏ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ ਅੰਧਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟੇ ਚਾਨਾਣੁ ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਆਰਾਧੈ ਨਾਨਕੁ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਾਈਐ ਕੁਰਬਾਣੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੫)

ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹਰ ਤਾਰਿ ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਕੰਚਨੁ ਭਇਆ ਭ੍ਰਮੁ ਗਇਆ ਸਮੁਦੈ ਪਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੦੩)

ਇਸ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ‘ਚਣੌਤੀ’ (important and crucial choice) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ‘ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ’ (discrimination) ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ, ਚੰਗੇਰੀ, ਸੁਹਣੇਰੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੋਧ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ‘ਚਣੌਤੀ’ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ‘ਕਮਾ ਕੇ’ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ —

ਚੰਗੇ ਖਿਆਲ	ਯਾ	ਮਾੜੇ ਖਿਆਲ
-----------	----	-----------

ਚੰਗੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ	ਯਾ	ਮਾੜੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ
---------------	----	---------------

ਦੈਵੀ ਕਰਮ	ਯਾ	ਨੀਵੇਂ ਕਰਮ
----------	----	-----------

ਨਿਰਮਲ ਮਨ	ਯਾ	ਮੈਲਾ ਮਨ
ਸਾਧ ਸੰਗਤ	ਯਾ	ਕੁਸੰਗਤ
ਪੁੰਨ	ਯਾ	ਪਾਪ
ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ	ਯਾ	ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ
ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	ਯਾ	ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ
ਆਤਮਿਕ ਰਸ	ਯਾ	ਮਾਇਕੀ ਅਨਰਸ
ਆਤਮਿਕ ਧਨ	ਯਾ	ਮਾਇਕੀ ਧਨ
ਆਤਮਿਕ ਖੁਸ਼ੀ	ਯਾ	ਮਾਇਕੀ ਖੁਸ਼ੀ
ਸਵਰਗ	ਯਾ	ਨਰਕ
ਜੀਵਨ	ਯਾ	ਮੌਤ
ਗੁਰਮਤਿ	ਯਾ	ਮਨਮਤਿ
ਗੁਰਮੁਖ	ਯਾ	ਮਨਮੁਖ
ਅਨੁਭਵ	ਯਾ	ਦਿਮਾਰੀ ਗਿਆਨ

ਇਹ 'ਚਣੌਤੀ' ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰੀਵਰਤਨ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਾਡੇ 'ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ' ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ 'ਸੇਧ' ਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਬਿਖਮ-ਅਗਨ-ਸੋਕ-ਸਾਗਰ' ਦੇ ਤੂਛਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੇ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਕਰਮ-ਧਰਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਮਾਇਕੀ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇਹ 'ਚਣੌਤੀ', ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ 'ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾ-ਪੁਰਾ ਦਿਮਾਰੀ ਗਿਆਨ, ਸਿਆਣਪਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਭੀ ਭੰਬਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਅਤੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1. ਮਾਇਕੀ ਭ੍ਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦਾ 'ਹਨੇਰ' ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼, ਜਮ, ਜਮ-ਜੇਵਰੀ, ਜਮ-ਡੰਡ, ਆਵਾ-ਗਮਨ, ਨਰਕ ਆਦਿ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 'ਮਾਇਕੀ ਗਿਲਾਨੀ' ਦੇ 'ਬਿਖਮ-ਅਗਨ-ਸੋਕ ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

2. ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ 'ਚਾਨਣ' (ਨਾਮ) ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਖੇਮ, ਪੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ, ਰਸ, ਚਾਉ, ਖੇੜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਮੁੰਹ ਕੀਤਿਆਂ – ਰੋਸ਼ਨੀ, ਨਿੱਘ, ਜੀਵਨ, ਖੇੜਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਹਨੇਰੇ’ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਪਿੱਠੇ’ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸੁਰਜ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕੀਤਿਆਂ ਜਾਂ ਓਲ੍ਹੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਉਗੁਣ ਸਾਡੇ 'ਪੱਲੇ' ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁੱਖ-ਕਲੋਸ਼ ਭੁਗਤਾਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਐਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ‘ਨਾਮ’ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਧਿਆਨ, ਯਾਦ ਜਾਂ ‘ਸਿਮਰਨ’ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਇਲਾਹੀ ਆਤਮਿਕ ‘ਗੁਣ’ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ‘ਪ੍ਰਵੇਸ਼’ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ‘ਪਿੱਠ’ ਹਨੋਰ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨੋਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਉਗਣਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਛਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ‘ਹਾਲਤਾਂ’ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਗੁਪਤ ਨੁਕਤਾ (secret crucial point) ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਇਕ ਢੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਰਾਹ (opposite and contrary directions) ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੀ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਜੀਵਨ ਸੇਧ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਲਿਵ ਧਾਤ ਦਇ ਰਾਹ ਹੈ ਹਕਮੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੭)

ਰਾਹ ਦੋਵੈ ਇਕੁ ਜਾਣੇ ਸੋਈ ਸਿਝਸੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੨)

ਦੂਇ ਪੰਦੀ ਦੂਇ ਰਾਹ ਚਲਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੩੨)

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਦਾ ਹੈ ।

ਮਲੀਨ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰੁਖ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਮਾਈਕੀ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਆਪੇ ਹੀ 'ਨਾਮ' ਵੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਚਾਨਣ' ਹੋਣ ਨਾਲ 'ਹਨੇਰ' ਆਪੇ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਢਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਨਾਮ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਮਾਈਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦਾ 'ਹਨੇਰ' ਤੇ ਉਸ ਦਾ 'ਲਾਓ-ਲਸ਼ਕਰ' ਅਤੇ 'ਹਠੀਲੀ ਫੌਜ' ਭੀ ਆਪੇ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਸਿੱਟਾ ਜਾਂ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ —

ਮਾਇਆ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ –ਪਾਪ ਹੈ।

ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਹੀ —ਪੁੰਨ ਹੈ।

ਅਬਵਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ —

ਭੁਲ ਹੀ ਪਾਪ ਹੈ ਅਤੇ
ਯਾਦ ਹੀ ਪੁੰਨ ਹੈ।

ਕਲਿ ਮਹਿ ਏਹੋ ਪੁੰਨ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਗਾਹਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੯੨)

ਸਾਡੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ‘ਭੁਲਾਉਣਾ’ ਹੈ, ਉਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ‘ਯਾਦ ਕਰਕੇ’, ਘੋਟ ਕੇ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ, ਦਿੜ੍ਹ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ‘ਯਾਦ’ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਦਿੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ‘ਭੁਲਾਈ’ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਅਤੇ ਮਚਲੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਕਾਚ ਬਿਹਾਇਨ ਕੰਚਨ ਛਾਡਨ
ਬੈਰੀ ਸੰਗਿ ਹੇਤੁ ਸਾਜਨ ਤਿਆਗ ਖਰੇ ॥

ਹੋਵਨੁ ਕਉਰਾ ਅਨਹੋਵਨੁ ਮੀਠਾ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਇ ਜਰੇ ॥ (ਪੰ.-੮੨੩)

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਜੜ੍ਹਗੀ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ —

‘ਰੇਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਸੰਗ ਕਰਹੁ’
‘ਆਪਨ ਆਪੁ ਬੀਚਾਰਿ’
‘ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ’
‘ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ’
‘ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ’
‘ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ’
‘ਦਯਾ ਛਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਿ’
‘ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ’
‘ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕੋ ਬਨਿ ਆਈ’
‘ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹ ਕੇਗੀ’
‘ਛੋਡਿ ਅਵਗਣ ਚਲੀਐ’
‘ਅਉਗੁਣ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੇ’

‘ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਏ’
 ‘ਅਣਹੋਦੇ ਆਪੁ ਵੰਡਾਏ’
 ‘ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ’
 ‘ਤਜਹੁ ਸਿਆਨਪ ਸੁਰਿ ਜਨਹੁ’
 ‘ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ’
 ‘ਸਭੇ ਗਲਾ ਵਿਸਰਨੁ’
 ‘ਇਕੋ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਉ’
 ‘ਅਵਰਿ ਉਪਾਵ ਸਭਿ ਤਿਆਗਿਆ’
 ‘ਦਾਰੂ ਨਾਮੁ ਲਇਆ’
 ‘ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜ੍ਹ ਗਾਲੀ ਹੋਛੀਆ’
 ‘ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ’
 ‘ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ’

ਪਰ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ‘ਰਵੱਈਆ’ ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ‘ਸੁਝਾਓ’ (practical suggestions) ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ —

ਜਦ ਕਦੇ ਈਰਧਾ, ਦਵੈਤ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰਾਂਧ, ਲੋਭ, ਸੋਹ, ਘਿਰਨਾ, ਨਿੰਦਾ ਆਦਿ ਨੀਵੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਖਿਆਲ ਉਪਜਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੌਰਨ —

‘ਹੋਊ’
 ‘ਕੋਈ ਨਾ’
 ‘ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ’
 ‘ਜਾਣ ਦੇ’
 ‘ਛੱਡ ਪਰੇ’

ਕਹਿ ਕੇ, ‘ਭੁਲਾ ਕੇ’ (forget) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚੇਰੇ ਫੁਰਨੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ‘ਚੇਤੇ’ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਮਲੀਨ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਭੀ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਤਾਂ —

1. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ ਜਾਂ ਸੁਣੋ।
2. ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ।

3. ਉੱਚੀਆਂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਰਪਾ-ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਪੜ੍ਹੋ ਜਾਂ ਸੁਣੋ।
4. ਭੱਜ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕਰੋ।
5. ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੋ।
6. ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ‘ਰੁੱਝ’ ਜਾਓ।

ਜੁਗਰੀ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੀਵੀਂ ਰੁਚੀ ਵਾਲੇ ਸੰਕਲਪ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਜੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੌਰਨ-

ਟਾਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ,
ਭੁਲਾਇਆ ਨਾ ਗਿਆ,
ਮਨ ਦੀ ਫੱਟੀ ਤੋਂ ਮੇਟਿਆ ਨਾ ਗਿਆ,

ਤਾਂ, ਇਹ ਨੀਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ —

1. ਮੁੜ-ਮੁੜ ਯਾਦ ਆਵੇਗਾ।
2. ਘੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
3. ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।
4. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਧੱਸ-ਵੱਸ-ਰਸ ਜਾਵੇਗਾ।
5. ਇਸ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ‘ਜ਼ਹਿਰ’ ਵੱਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।
6. ਅੰਦਰਲੀ ‘ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ’ ਵਿਚ ਸੜਦੇ-ਬਲਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।
7. ਅਵੱਸ਼ ਅਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ‘ਪਾਪ’ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
8. ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਅਤੇ ਮਨੂਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।
9. ਜਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਜਾਵਾਂਗੇ।
10. ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਅਜਾਈਂ ਗੁਆ ਕੇ, ਆਵਾਗਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਏ ਫਿਰਾਂਗੇ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਤਾਜ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ —

ਦੁਖ ਤਦੇ ਜਾ ਵਿਸਰਿ ਜਾਵੈ॥

ਭੁਖ ਵਿਆਪੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਾਵੈ॥

(ਪੰਨਾ-੯੮)

ਨਾਮ ਸੰਗਿ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਲਾਵੈ॥

ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਤੇ ਨਰਕਿ ਜਾਵੈ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੦)

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ॥ (ਪੰਨਾ - ੫੨੨)

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਬੰਧਨੀ ਭਾਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਬੰਧਕਾਰੀ॥ (ਪੰਨਾ-੬੩੫)

ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੂਦਿਆ ਜਿਤੀ ਹੋਰੁ ਖਿਆਲੁ॥ (ਪੰਨਾ ੧੦੯੭)

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਰਿ॥

ਨਾਨਕ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੪੨)

ਉਪਰਲੀਅਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ —

Every thought that passes through our mind, leaves an *indelible trace*- amongst the million cells of our brain. These traces are unconsciously and constantly *accumulating in our mental computer-which affect and shape thoughts, conception and faith*. Their sum-total is manifested in our habits, character and personality.

90 percent of this PERSONALITY is made-up of and dependent on, our *inner* mental, emotional and spiritual *qualities*, Only 10% is attributable to *outer* factors.

Everything we do, makes it easier to do the same thing over again. This is because, electric currents *record* all that happened to us-by creating pathways or grooves, among the cells of our brain. The more *frequently* thoughts and actions are *repeated the deeper and broader*, the grooves become !

Every smallest stroke of virtue or vice leaves behind 'never-so-little' scar on our mind-good or bad.

The drunkard excuses himself for every fresh dereliction by saying 'I won't count it this time.' Well, he may not count it, but it is *being counted* 'none-the-less' in his *Mental Computer* ! Down among his nerve-cells and fibres — the molecules and electrons are *counting it, registering and storing it up*, to be used *against him* — when the next temptation comes!

In other words, Man is *incessantly weaving his own good or bad world* around himself by his own thoughts and deeds thus *shaping his own Fate and Destiny*.

Thoughts have *tremendous power*, which can be developed to *un-limited degree* — *by repetition, contemplation, concentration and meditation*.

The lower depraved thoughts should be forgotten or brushed aside at once, as they come — by *diverting the mind* to higher, nobler and *inspiring thoughts*, If these depraved thoughts are *not forgotten or diverted*, in the first instance and *entertained & cultivated*, they percolate and penetrate deep into mind and

subconsciousness. Gradually in course of time, they become *insidious and powerful* — to make us corrupt, depraved and vulgar, with a trail of lower elements of selfishness, envy, prejudice, avarice, jealousy, hatred, anger, egocentric, aggressive, wicked, cruel and what not !

The easiest and quickest way.

1. to get out of this *vicious circle* of depraved and harmful thoughts,
and

2. to save ourselves from the *horrible consequences* of these vicious thoughts, —

is

1. to replace and substitute them with higher, nobler, *inspiring* thoughts.

2. to divert our mind to sublime contemplation and meditation
and

3. to seek Awakened and Enlightened Souls and imbibe sublime inspirations in their holy company.

But the crucial *point* is to develop *inner discriminating power* where by we can *distinguish* between —

Right	and	wrong
Good	and	bad
Virtue	and	vice
Morality	and	sin,
Spirituality	and	materialism,
Love	and	hate,
God	and	devil,

and make the *important choice* of future course for higher and nobler lives.

Without this discrimination and choice, our lives are like compass-less and radar-less 'ships' drifting about aimlessly and knocked about and battered by storms and vagaries of the vast ocean.

To :

1. develop the power of *discrimination*,
2. making decision of crucial choice of life-course,

3. taking a 'turning point' of life,
4. walking on the chosen course of life,

inspiration, help and guidance of Enlightened and Blessed Souls is necessary-rather essential.

It is really difficult and tardy to adopt and work the **REVERSE** process of New Course of Nobler life, but it becomes easy and smooth in the company of illuminated and Enlightened Souls

As the reverse process takes place in our life, our mind is gradually purified and spiritualised in the Sadh Sangat and becomes amenable and conducive to the sublime influence of subtle vibrations of Divine Light and Grace.

At the same time the influence of 'materialism' is imperceptibly reduced and eliminated from our consciousness.

The more thoughts are spiritualised by sublime company and meditation, the more they become subtler, powerful and dynamic-with reflections from Divine Light and Grace.

In this way our life is transformed from —

Vice to virtue,
Sin to nobility,
Materialism to spirituality.

Ultimately, when our souls are awakened and illuminated by the Grace of Guru, we, in turn, become channel for the —

1. Outward flow and
2. Expression of

all Divine attributes of **JOY, BLISS, LOVE and COMPASSION**; thereby inspiring, helping and guiding other aspiring souls.

(ਸਾਹਿਬ)

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੈਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੈਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096